

**Sprawozdanie wstępne dotyczące Systemu
Ochrony Zrzeszenia BPS jako całości za
2017 r. obejmujące:
zagregowany bilans, zagregowany rachunek
zysków i strat, sprawozdanie na temat
sytuacji i sprawozdanie na temat ryzyka**

Warszawa, marzec 2018

Sprawozdanie wstępne zawiera:

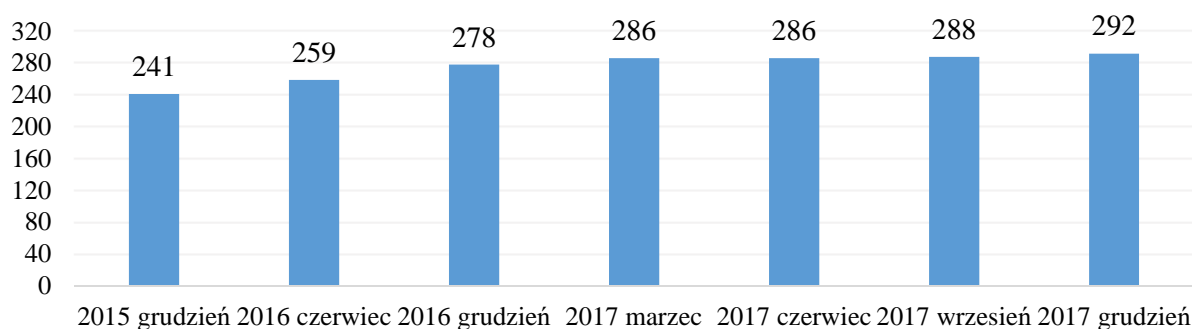
- I. Sprawozdanie o sytuacji finansowej SOZ BPS w 2017 r.
- II. Sprawozdanie o ryzyku SOZ BPS w 2017 r.
- III. Zagregowany bilans uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS wg stanu na 31.12.2017 r.
- IV. Zagregowany rachunek zysków i strat uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS wg stanu na 31.12.2017 r.

Sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie danych sprawozdawczych uczestników Systemu, przekazanych przed zatwierdzeniem ich sprawozdań finansowych za 2017 r.

I. Sprawozdanie o sytuacji finansowej SOZ BPS w 2017 r.

System Ochrony Zrzeszenia BPS (SOZ BPS), według stanu na 31.12.2017 r., tworzyły 293 banki, tj. Bank BPS S.A. oraz 292 zrzeszone z nim banki spółdzielcze.

Rysunek 1. Liczba banków spółdzielczych w SOZ BPS

W 2017 r. liczba banków w SOZ BPS zwiększyła się o czternaście, przy czym umowę zawarło piętnaście banków i jeden bank połączył się z innym uczestnikiem.

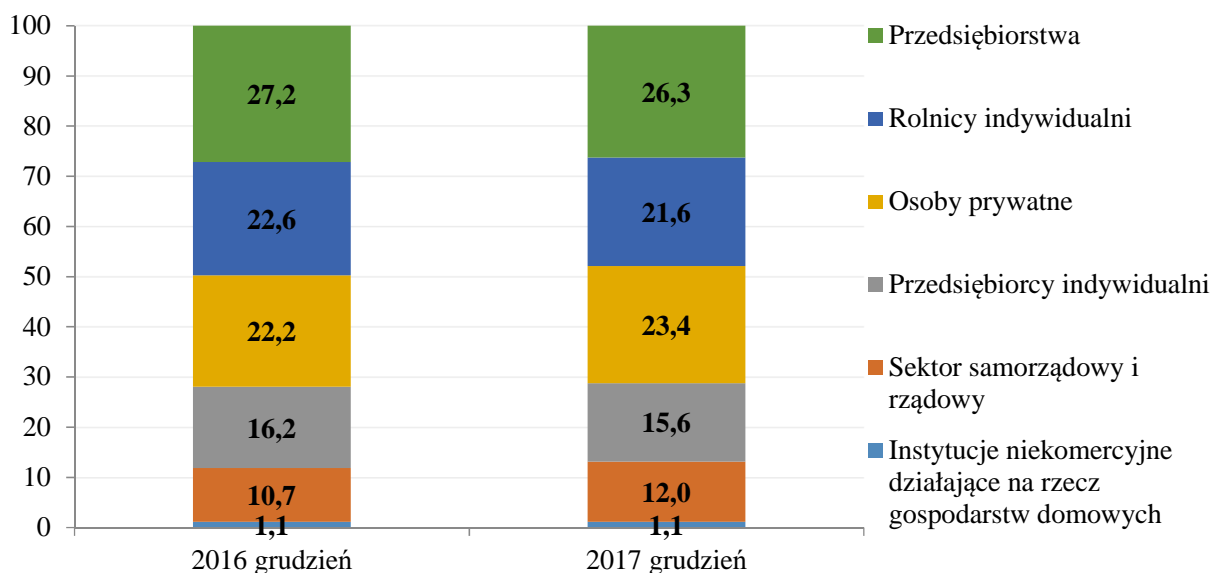
Banki spółdzielcze należące do SOZ BPS prowadziły działalność w 1 874 placówkach (poza centralami), w których zatrudnionych było 14 316 pracowników.

Według stanu na 31.12.2017 r. suma aktywów Banku BPS S.A. wynosiła 23,7 mld zł. Aktywa poszczególnych banków spółdzielczych należących do Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS kształtowały się od 0,2 mld zł do 1,2 mld zł. Łącznie wartość aktywów banków spółdzielczych wyniosła 60,5 mld zł. Zagregowana suma bilansowa uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS osiągnęła kwotę 68,8 mld zł.

Działalność kredytowa

Wartość kredytów i innych należności w bankach spółdzielczych wynosiła 32,7 mld zł. Na uwagę zasługuje fakt, że 63,5% kredytów przeznaczone było na wspieranie działalności gospodarczej klientów.

Rysunek 2. Struktura podmiotowa kredytów w bankach spółdzielczych należących do SOZ BPS (%)

Zagregowany portfel kredytowy uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS na koniec 2017 r. osiągnął wartość 42,6 mld. zł

Działalność kredytowa finansowana była głównie depozytami. Relacja kredytów do depozytów dla całego Systemu wynosiła 0,61.

Instrumenty dłużne i kapitałowe

Pod względem wartości istotną pozycję aktywów stanowiły instrumenty dłużne i kapitałowe. W 2017 r. wartość instrumentów dłużnych wzrosła w bankach spółdzielczych o 13% (na 31.12.2017 r. wyniosła 9,8 mld zł), natomiast wartość instrumentów kapitałowych o 19% (na 31.12.2017 r. wyniosła 0,8 mld zł).

Zagregowana wartość instrumentów dłużnych posiadanych przez uczestników Systemu na koniec roku osiągnęła kwotę 20,5 mld zł, zaś instrumentów kapitałowych 0,6 mld zł.

Lokaty międzybankowe

Istotną pozycję aktywów banków spółdzielczych stanowią lokaty międzybankowe, w tym złożone przede wszystkim w Banku Zrzeszającym. Na koniec 2017 r. wartość lokat międzybankowych banków spółdzielczych wynosiła prawie 9,03 mld zł.

Depozyty

Podstawowym źródłem finansowania działalności uczestników były depozyty klientów. Zagregowana wartość depozytów zgromadzonych przez uczestników wyniosła 60,5 mld zł.

W strukturze podmiotowej depozytów banków spółdzielczych należących do SOZ BPS, 67% stanowiły depozyty osób prywatnych, 11% to depozyty rolników indywidualnych. W portfelu depozytów około 8% stanowiły depozyty instytucji rządowych i samorządowych, a 7% – depozyty przedsiębiorstw. Tylko niewiele ponad 5% depozytów to depozyty przedsiębiorców indywidualnych.

Dynamika depozytów bieżących pozyskanych przez banki spółdzielcze wyniosła 112,6%, podczas gdy depozytów terminowych – 103,8%.

Tabela 1. Struktura depozytów banków spółdzielczych należących do SOZ BPS (mln zł)

Wyszczególnienie	Sektor finansowy			Sektor niefinansowy			Sektor instytucji rządowych i samorządowych		
	12.2016	12.2017	Dynamika 2017/2016	12.2016	12.2017	Dynamika 2017/2016	12.2016	12.2017	Dynamika 2017/2016
Depozyty bieżące	19	11	57,89	22 295	25 297	113,46	3 492	3 757	107,59
Depozyty terminowe	241	130	53,94	22 918	23 880	104,20	528	593	112,31
RAZEM	260	141	54,23	45 213	49 177	108,77	4 020	4 350	108,18

Fundusze własne

Banki spółdzielcze należące do SOZ BPS posiadały fundusze własne o wartości 5 345 mln zł, zbudowane w 95% na bazie instrumentów zaliczanych do kapitału Tier I (5 080 mln zł) i uzupełnione instrumentami kwalifikowanymi do kapitału Tier II (265 mln zł). Fundusze własne banków spółdzielczych wzrosły o 5,66% w stosunku do grudnia 2016 r.

Na koniec 2017 r. fundusze własne Banku BPS S.A. wyniosły 929,7 mln zł, w tym kapitał Tier I to 714,7 mln zł.

Zagregowana wartość funduszy własnych w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS osiągnęła kwotę 5 531 mln zł.

II. Sprawozdanie o ryzyku SOZ BPS w 2016 r.

Ocena ryzyka Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS została przeprowadzona dla wszystkich banków tworzących System na dzień 31.12.2017 r., tj. dla 292 banków spółdzielczych i Banku BPS S.A.

1. Ocena poziomu ryzyka w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS

a. Adekwatność kapitałowa/wypłacalność

Ryzyko działalności uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS zabezpieczały fundusze własne.

Sytuacja kapitałowa banków spółdzielczych będących uczestnikami Systemu Ochrony była dobra. W przeważającej większości banków wskaźniki adekwatności kapitałowej znacząco przewyższały poziomy rekomendowane przez KNF na 2017 r.

Zagregowany łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych uczestniczących w Systemie Ochrony wynosił 17,60%. Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. na koniec 2017 r. osiągnął łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 10,74%, natomiast współczynnik kapitału Tier I wyniósł 8,25%.

Zagregowany łączny współczynnik kapitałowy uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS wynosił 14,45%.

b. Ryzyko płynności

31 grudnia 2017 r. wskaźnik LCR niższy, niż przyjęty do oceny punktowej poziom graniczny wynoszący 1,0 wykazał jeden bank, tym niemniej był on wyższy, niż limit wewnętrzny

w Systemie Ochrony, który wynosił 0,64 dla banków zwolnionych z obowiązku dotrzymania indywidualnego LCR (99% uczestników) oraz 0,8 dla pozostałych banków.

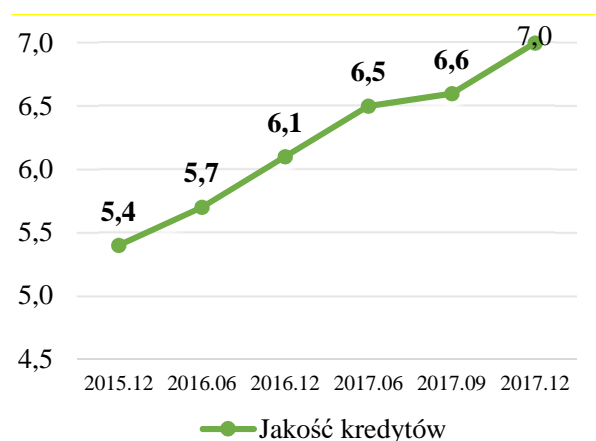
Wskaźnik LCR w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. na koniec 2017 r. wyniósł 0,91.

Skonsolidowany LCR w ujęciu dziennym kształtował się w 2017 r. na poziomie przekraczającym 1,50. Na koniec 2017 r. osiągnął wartość 1,78.

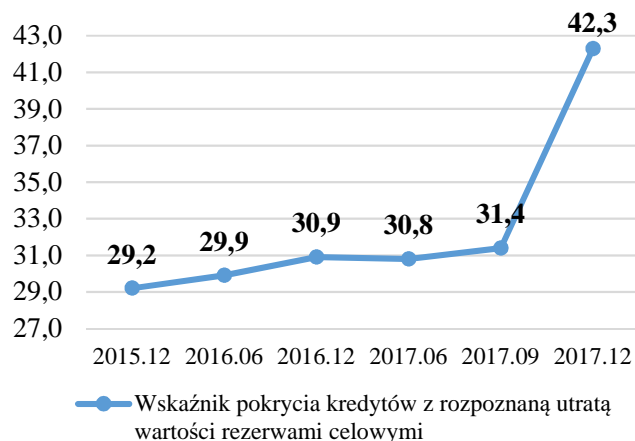
c. Ryzyko kredytowe

Sytuacja banków spółdzielczych należących do SOZ BPS pod względem jakości aktywów była dobra. Wskaźnik jakości kredytów (zdefiniowany zgodnie z RWEF) dla całego Systemu na koniec 2017 r. utrzymywał się na poziomie 7,0%. W Systemie obserwowany był wzrost udziału kredytów zagrożonych w kredytach ogółem, co w znacznej mierze wynika z kredytowania w coraz większym zakresie małych i średnich przedsiębiorstw oraz przedsiębiorców indywidualnych, a także wkraczania na nowy, mniej znany teren działania. Banki spółdzielcze podejmują działania zmierzające do poprawy jakości portfeli, jednocześnie zwiększając wartość tworzonych rezerw celowych.

Rysunek 3. Wskaźnik jakości kredytów (%)

Rysunek 4. Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości rezerwami celowymi (%)

Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości rezerwami celowymi dla Systemu Ochrony wzrósł w 2017 r. o 11,1 p.p., na koniec roku wyniósł 42,3%. Wymaganego Umową Systemu poziomu wskaźnika – 30% nie osiągnęło 34 banków uczestniczących w Systemie.

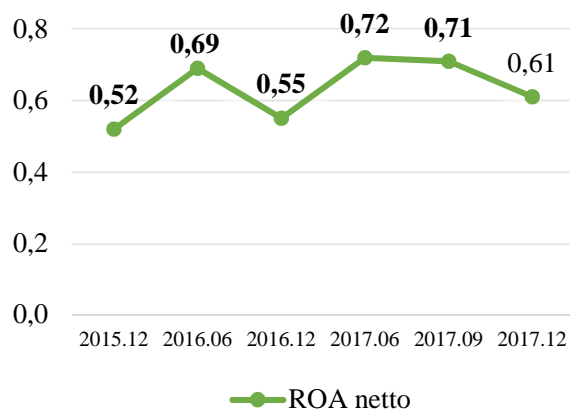
W 2017 r. w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem wyniósł 12,02%, przy utworzonych rezerwach celowych na poziomie 43,69%.

d. Rentowność i efektywność funkcjonowania

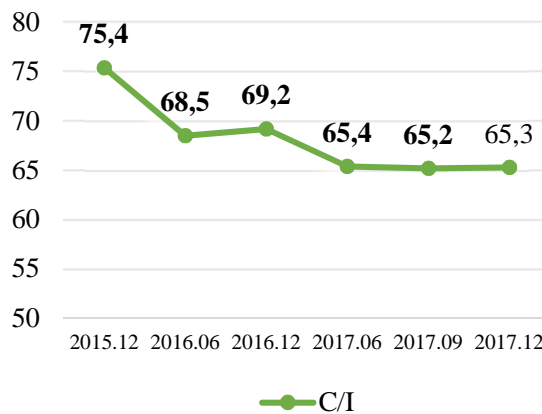
Sytuacja banków tworzących System Ochrony Zrzeszenia BPS w obszarze rentowności i efektywności funkcjonowania jest stabilna. Łączny wynik finansowy netto wypracowany przez banki spółdzielcze w 2017 r. wyniósł 352 mln zł. Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. osiągnął roczny wynik finansowy w kwocie 14 mln zł.

Wskaźnik rentowności aktywów netto (ROA) dla wszystkich banków na koniec 2017 r. wyniósł 0,61%. Wartość wskaźnika była nieznacznie wyższa niż rok wcześniej, na co istotnie wpłynęła zmiana zasad rachunkowości dotyczących odsetek zastrzeżonych. Na 31 grudnia 2017 r. jeden bank nie spełnił wymaganego Umową Systemu Ochrony poziom ROA równego 0% (bank w trakcie realizacji programu postępowania naprawczego). Bank BPS na koniec 2017 r. osiągnął wskaźnik ROA na poziomie 0,06%.

Rysunek 5. Wskaźnik rentowności aktywów netto (%)

Rysunek 6. Wskaźnik C/I

Banki spółdzielcze podejmują działania zmierzające do poprawy efektywności, w tym dążąc do obniżenia kosztów działania. Od 2015 r. przeciętny wskaźnik C/I zmniejszył się z 75,5% do 65,3%. Na koniec 2017 r. wartość C/I w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A wynosiła 68,2%, zaś dla Systemu 65,7%.

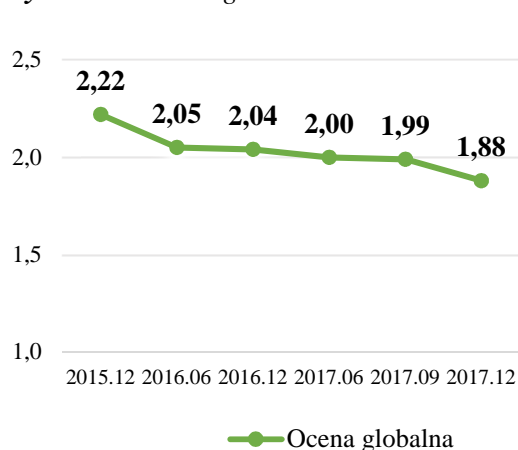
2. Ocena punktowa w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS

Podstawą oceny ryzyka poszczególnych uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia jest ocena przeprowadzana zgodnie z *Zasadami oceny punktowej w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS*, stanowiącymi załącznik nr 10 do Umowy Systemu. Przeprowadzana jest ona w czterech obszarach: adekwatności kapitałowej, jakości aktywów, efektywności oraz płynności.

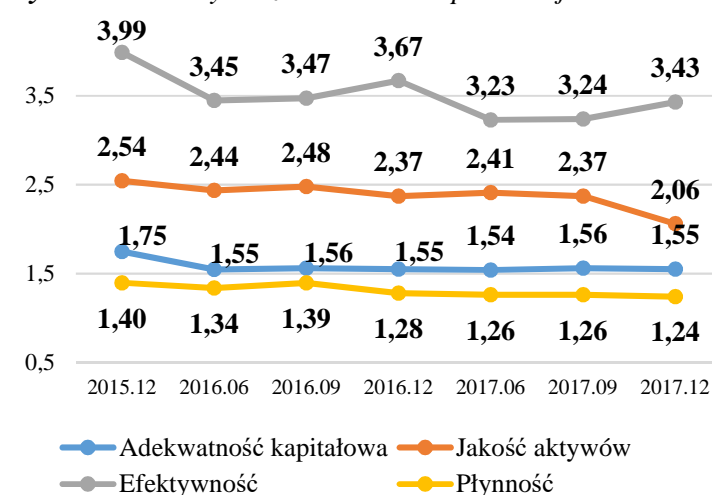
Na koniec 2017 r. średnia ocena globalna uczestników Systemu uległa poprawie z poziomu 1,99 do 1,88. Wyniki oceny punktowej wskazują, że sytuacja Systemu jest stabilna i bezpieczna. Średnia ocena globalna Systemu na poziomie A świadczy o bardzo niskim poziomie ryzyka.

W przypadku 201 uczestników Systemu poziom ryzyka został oceniony jako bardzo niski (ocena globalna A), 78 – niski (ocena globalna B) oraz 12, w tym Banku Zrzeszającym – średni (ocena globalna C). Dwa banki uzyskały ocenę globalną D oznaczającą podwyższony poziom ryzyka. Oceny punktowe poszczególnych banków kształtowały się w przedziale od 1,15 do 4,34.

Rysunek 7. Ocena globalna dla SOZ BPS

Rysunek 8. Oceny obszarów w ocenie punktowej SOZ BPS

W 2017 r., w obszarze jakości aktywów nastąpiła poprawa średniej oceny z 2,37 do 2,06. Poprawa w pierwszej połowie roku, a następnie pogorszenie oceny efektywności w IV kwartale, wynika ze zmiany przepisów, skutkującej zaliczaniem odsetek zastrzeżonych do przychodów odsetkowych, a następnie koniecznością utworzenia w grudniu 2017 r. odpisów aktualizujących na należności związane z ekspozycjami zagrożonymi.

3. Realizacja planów naprawy/programów postępowania naprawczego

Program postępowania naprawczego (obowiązek nałożenia wynikał z tytułu wystąpienia przesłanek, o których była mowa w obecnie już nieobowiązującym art. 142 ust 1 i 2 ustawy Prawo bankowe) bądź wewnętrzny plany naprawy (WPN) w ramach Grupowego Planu Naprawy, wg stanu na koniec 2017 r. realizował Bank BP S.A. oraz 26 banków spółdzielczych, zaś dwa kolejne były zobligowane do opracowania WPN.

Wszystkie banki realizujące programy postępowania naprawczego zawierające elementy Grupowego Planu Naprawy uzyskały akceptację KNF na realizację przedłożonych programów sanacji, w pozostałych bankach działania naprawcze prowadzone są w ramach realizacji wewnętrznych planów naprawy. Trzy banki przedłożyły Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS opracowane założenia korekt do WPN. Suma bilansowa banków spółdzielczych realizujących programy postępowania naprawczego (PPN) na 31.12.2017 r. stanowiła łącznie 7,33% sumy bilansowej wszystkich banków spółdzielczych – uczestników Systemu Ochrony. Poza ww. liczbą banków spółdzielczych realizujących PPN, postępowanie naprawcze realizuje również Bank Polskiej Spółdzielczości S.A.

4. Podsumowanie

Ocena ryzyka Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w 2017 r. wskazuje, że sytuacja banków była stabilna i bezpieczna. Ocena globalna Systemu na poziomie A, świadczy o bardzo niskim poziomie ryzyka.

Niekorzystnym zjawiskiem jest utrzymujący się wzrost udziału kredytów zagrożonych w kredytach ogółem.

Na podstawie zebranych przez System Ochrony danych i wiedzy eksperckiej ocenia się, że zagrożenia dla sprawnego i efektywnego funkcjonowania banków spółdzielczych występują w zakresie rosnących wymagań regulacyjnych i ryzyka reputacji. Wpływ na działalność banków ma również otoczenie makroekonomiczne, w tym w szczególności funkcjonowanie w środowisku niskich stóp procentowych.

Zwiększane wymagania regulacyjne, związane z wypełnieniem zarówno norm wskaźnikowych, jak i standardów zarządzania ryzykami, wymagają modyfikacji infrastruktury informatycznej, generujących określone koszty. Dodatkowe nakłady ponoszone są na dostosowywanie funkcjonowania banków do zmieniających się przepisów, których zawichość powoduje konieczność korzystania z kosztownych usług doradczych firm zewnętrznych. Zarządzanie ryzykami, spełniające wymagania nadzorcze opiera się w znacznej części na implementacji rozwiązań zewnętrznych dostawców, nie wynika z wewnętrznej potrzeby banków. Wyniki procesu kalkulacji ryzyka, wbudowanego w aplikację, często nie są wykorzystywane do praktycznego zarządzania aktywami i pasywami. Jednocześnie pracownicy banków coraz więcej czasu poświęcają na realizację zadań sprawozdawczych kosztem podstawowej działalności. W odniesieniu do banków małych i mniej efektywnych obciążenia te mogą wpływać na zmniejszanie wyników finansowych, a w konsekwencji ograniczać możliwość wzrostu funduszy własnych.

Kolejnym zagrożeniem jest utrata reputacji sektora spółdzielczego w Polsce, wynikająca ze złej sytuacji pojedynczych banków, głównie spoza Systemu Ochrony. Zważywszy na niski poziom rozróżniania struktur sektora przez jego klientów, ważne jest zapobieganie zagrożeniom, również w podmiotach spoza Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

Spółdzielnia, w ramach posiadanych kompetencji, diagnozuje możliwość wystąpienia sytuacji kryzysowych w działalności prowadzonej przez poszczególnych uczestników i podejmuje działania zaradcze. Przeprowadza indywidualne oceny ryzyka każdego uczestnika oraz Systemu Ochrony jako całości na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach obowiązkowych kierowanych do NBP za pośrednictwem Banku BPS S.A. Uwzględniane są także dodatkowe informacje przekazywane przez każdego uczestnika do Spółdzielni oraz wyniki audytu wewnętrznego i instytucji zewnętrznych.

Podstawę oceny ryzyka w Systemie Ochrony Zrzeszenia stanowi ocena punktowa. Systematycznie monitorowane są określone w Umowie Systemu limity wewnętrzne. Ponadto w Spółdzielni funkcjonuje System wczesnego ostrzegania, który w ramach rocznego przeglądu w 2018 r. zostanie ściśle skorelowany z Grupowym Planem Naprawy.

W ramach okresowych przeglądów zasad monitorowania weryfikowany będzie dobór wskaźników i metod umożliwiających właściwą ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej poszczególnych uczestników oraz wskazywanie z wyprzedzeniem niekorzystnych tendencji, przed wystąpieniem zjawisk zagrażających bezpieczeństwu.